

Intraprenaden Lillåns förskolor Trygghetsplan 2019

BARN PÅ REGNBÅGEN HAR FOTOGRAFERAT
OTRYGGA PLATSER PÅ FÖRSKOLAN.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
1.1 Verksamhetsformer som omfattas av planen	3
1.2 Ansvariga för planen	3
1.3 Vision förskolorna i Lillåns Intraprenad.....	3
1.4 Planen gäller från	3
1.5 Planen gäller till.....	3
1.6 Läsår	3
1.7 Barnens delaktighet	3
1.8 Vårdnadshavarnas delaktighet	3
1.9 Personalens delaktighet.....	3
1.10 Förankring av planen.....	4
2. Utvärdering	4
2.1 Beskrivning av hur fjolårets plan har utvärderats	4
2.2 Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan.....	4
2.3 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan	4
2.4 Årets plan ska utvärderas senast.....	5
2.5 Beskrivning av hur årets plan ska utvärderas	5
2.6 Ansvariga för att årets plan utvärderas	5
3. Främjande insatser	6
4. Kartläggning	6
4.1 Kartläggningsmetoder- undersökning av risker och hinder	6
4.2 Områden som berörs i kartläggningen.....	7
4.3 Hur barn och vårdnadshavare har involverats i kartläggningen	7
4.4 Hur personalen har involverats i kartläggningen	7
4.5 Bedömning av risker och hinder.....	7
4.6 Resultat av trygghetsvandringarna.....	11
4.7 Analys	12
5. Främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder	14
6. Rutiner för akuta situationer.....	16
6.1 Policy.....	16
6.2 Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling	16
6.3 Personal som barn och vårdnadshavare kan vända sig till	16
6.4 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn.....	17
6.5 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal	18
6.6 Utredningen ska innehålla	18
6.7 Rutiner för uppföljning	19
6.8 Rutiner för dokumentation.....	19
6.9 Ansvarsförhållande	19
Bilaga Integritetspolicy	

1. Inledning

Det finns två lagar som reglerar förskolans arbete inom områdena diskriminering och kränkande behandling. Det är diskrimineringslagen (2008:567) och skollagen (2010:800). Enligt Skollagen skall varje verksamhet årligen upprätta en *plan mot kränkande behandling*.

Våra diskrimineringsgrunder är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

1.1 Verksamhetsformer som omfattas av planen

Verksamheter som omfattas av denna plan är förskolorna i Lillåns Intraprenad.

1.2 Ansvariga för planen

Förskolechefer i samarbete med specialpedagoger samt utvecklingsgruppen ICDP, vägledande samspel.

1.3 Vision Lillåns Intraprenad

På vår förskola ska alla barn känna sig trygga och bli respekterade för den de är oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. På vår förskola ska inget barn bli diskriminerat, trakasserat eller utsatt för kränkande behandling.

1.4 Planen gäller från

1:a januari 2019

1.5 Planen gäller till

31:a december 2019.

1.6 Läsår

Januari 2019 – december 2019.

1.7 Barnens delaktighet

Pedagogerna har tillsammans med barnen genomfört trygghetsvandringar för att kartlägga vad barnen upplever som otrygga platser på förskolan.

1.8 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavarna deltar i samtal om barnets trivsel och trygghet på utvecklingssamtalen.

1.9 Personalens delaktighet

Pedagogerna har i sina arbetslag reflekterat utifrån frågeställningar kring de olika diskrimineringsgrunderna. I det arbetet har vi använt oss av frågeställningar hämtade från DO:s material planforskola. Utifrån kartläggning och analys har sedan varje avdelning upprättat främjande insatser och förebyggande åtgärder.

1.10 Förankring av planen

1. Ett remissunderlag går ut till ledarforum (förskolechefer, specialpedagog, ateljérista), utvecklingsledarna samt utvecklingsgruppen ICDP, vägledande samspel under oktober 2019.
2. Trygghetsplanen fastställs 1 november och publiceras på Unikum och på Örebro kommuns hemsida.
3. Arbetslagen läser in sig på trygghetsplanen samt beslutar om främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder på avdelningen november 2019.
4. Främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder lyfts vid ett av arbetslagets handledningstillfällen i februari månad (med förskolechef, ateljérista) på reflektionstid.
5. Pedagoger i utvecklingsgruppen ICDP, vägledande samspel stämmer av med arbetslagen på respektive förskola hur arbetet fortgår under mars månad.
6. Vårdnadshavare informeras om trygghetsplanen vid utvecklingssamtal.
7. Trygghetsplanen utvärderas enligt årshjulet.

2. Utvärdering

Trygghetsplanen samt de främjande insatserna och de förebyggande aktiva åtgärderna utvärderas i oktober 2019.

2.1 Beskrivning av hur fjolårets plan har utvärderats

De främjande insatserna och förebyggande aktiva åtgärder har utvärderats i arbetslagen. Trygghetsplanen har utvärderats i ledarforum.

2.2 Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Ledarforum (förskolechefer, specialpedagoger, ateljéristor) samt arbetslagen deltog i utvärderingen.

2.3 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Trygghetsplanen

Under hösten då ett kränkingsärende inträffade på en av förskolorna framkom att pedagogerna inte var bekanta med rutinerna kring utredning och anmälan av kränkingsärende. Rutinerna kring kartläggning, uppföljning och utvärdering framkom också vara något bristfälliga. Pedagogerna bör uttrycka sig mer konkret och precist om avdelningens främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder för att dessa ska vara utvärderingsbara. Hur insatser och åtgärder ska genomföras är återkommande för otydligt, vilket leder till att dessa blir svåra att utvärdera. Exempel: "Pedagoger uppmärksammar sin egen betydelse som förebilder". Överlag ser vi att ingen avdelning dokumenterat vilken eller vilka diskrimineringsgrunder som ligger till grund för deras

främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder. Även det leder till att det blir svårt att genomföra utvärdering på ett korrekt vis.

Främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder

Organisationsnivå

Utbildning i lågaffektivt bemötande fortgår och målsättningen är att samtliga pedagoger i verksamheten ska genomgå utbildningen. Verksamheten utbildar nya mentorer i ICDP och specialpedagogerna har slutfört vägledarutbildning. Fortbildning och handledning i projekterande arbetssätt fortgår i verksamheten. Föreläsning av polisen vid APT i april om brott mot barn. Genomgång av BHT och FHT genomförs under höstens gemensamma APT i syfte att förtydliga de olika funktionerna i barnhälsoarbetet. Pedagogerna deltar återkommande på reflektioner i tvärgrupp där vardagsdilemman diskuteras.

Gruppnivå

Konsultation kring bemötande och förhållningssätt med specialpedagog riktas mot arbetslag som efterfrågar stöd.

Individnivå

Anpassningar i miljö och struktur genomförs på individnivå, så som visuell kommunikation, förtydligande av arbetsuppgifter, avdelning i rummet, delning av barngruppen och individuellt stöd. Specialpedagogerna har utarbetat ett kartläggningsunderlag som ska användas i syfte att tänka kring förutsättningar i miljön för att möta barn som väcker oro. Specialpedagogerna uppmärksammade under hösten ett behov av att säkerställa att överenskomna beslut följs upp samt utvärderas och upprättade ett dokument som ska användas vid konsultation som gemensamt underlag för fortsatt arbete.

2.4 Årets plan ska utvärderas senast

Oktober 2019.

2.5 Beskrivning av hur årets plan ska utvärderas

De främjande insatserna och de förebyggande aktiva åtgärderna utvärderas i respektive arbetslag under oktober 2019. Trygghetsplanen utvärderas i ledarforum, ledningsgrupp samt utvecklingsgrupp ICDP, vägledande samspel under oktober månad.

2.6 Ansvariga för att årets plan utvärderas

Förskolechefer i samarbete med specialpedagoger, ledningsgrupp samt utvecklingsgruppen ICDP, vägledande samspel.

3. Främjande insatser

Verksamhetens främjande insatser

- Utbildningsinsatser i ICDP
- Kompetensutveckling i pedagogiskt arbete
- Reflektionstid 2 tim., i veckan/avdelning
- Konsultation kring bemötande och förhållningssätt med specialpedagog
- Tvärgruppsarbete utifrån dilemman med specialpedagog och förskolepsykolog
- Handledning utifrån behov med specialpedagog och/eller förskolepsykolog
- Utvecklingsgrupp Normkreativitet och ICDP
- HBTQ certifierade pedagoger
- Uppföljning och utvärdering enligt årshjulet

Varje avdelning har ytterligare beslutat om främjande insatser specifika för deras arbete. Se ”Främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och kränkande behandling” dokumenterat på respektive avdelning.

4. Kartläggning

Syftet med en kartläggning är att identifiera risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i verksamheten. De problem- och riskområden som identifieras ska ligga till grund för planeringen av de åtgärder som ska genomföras för att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Kartläggningen bör inte bara omfatta förekomsten av trakasserier och kränkande behandling utan även en översyn av den egna organisationen på såväl individ-, grupp- och verksamhetsnivå. Verksamheten kan genom sin organisation, regler, gruppindelningar, schemaläggningar och andra inslag oavsiktligt medverka till att diskriminering uppstår. Rutiner och regler behöver därför ses över för att minimera risken för att det uppstår strukturer som bidrar till diskriminering. Kartläggningen ska omfatta samtliga diskrimineringsgrunder. Olika diskrimineringsgrunder kan samverka och förstärka utsatthet för exempelvis diskriminering.

4.1 Kartläggningsmetoder- undersökning av risker och hinder

Arbetslagen har arbetat med kartläggningsmetoder som reflektioner, samtal med vårdnadshavare samt trygghetsvandringar med de äldsta barnen. Kartläggningen redovisas under rubrikerna *Bedömning av risker och hinder* samt *Resultat av trygghetsvandringarna*. Där riskbedömningen genomförts genom samtal och reflektion i arbetslagen utifrån frågeställningar som exempelvis ”Hur kan barn bli kränkta eller illa behandlade i verksamheten på ett sätt som har samband med ålder” eller ”Får barn uppmuntran och bekräftelse utifrån förväntningar på hur flickor och pojkar ska vara eller bete sig” och ”Vad kan det finnas för risker med det”.

4.2 Områden som berörs i kartläggningen

- Kränkande behandling
- Kön
- Könsöverskridande identitet eller uttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

4.3 Hur barn och vårdnadshavare har involverats i kartläggningen

Regnbågens förskola har tillsammans med de äldsta barnen genomfört en trygghetsvandring hösten 2018. Samtliga förskolor i Intraprenaden genomför trygghetsvandringar under september 2019.

4.4 Hur personalen har involverats i kartläggningen

Då föregående års kartläggning anses tillräcklig har pedagogerna inte genomfört en ny kartläggning under 2018. Kartläggning i arbetslagen utifrån diskrimineringsgrunderna genomförs september 2019.

4.5 Bedömning av risker och hinder

Funktionsnedsättning

- Fysisk tillgänglighet- lokalerna är inte anpassade för personer med hörselnedsättning eller syn-nedsättning (undantaget Klöverängens förskola). Utrymmet är begränsat vid toaletter och hall. Trösklar finns på flera ställen vilket är hindrande för personer med nedsatt rörelseförmåga och personer som är rullstolsburna. Verksamheten bör vara observant på om lokalerna är anpassade för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, att det finns miljöer där en kan dra sig undan eller att det finns utrymmen där barnet kan vara i mindre konstellationer.
- Social tillgänglighet- barn kan uttrycka verbalt att de inte vill sitta bredvid en kamrat med funktionsnedsättning eller hålla en kamrat med funktionsnedsättning i handen. Barn med funktionsnedsättning kan bli föremål för andra barns kommentarer och frågor. Insatser som nära stöd kan upplevas utpekande beroende på hur pedagogerna förhåller sig.
- Barn som återkommande hamnar i sammanbrott löper större risk att bli kränkta av vuxna än andra barn.
- Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning kan önska att barnet inte deltar i vissa delar av förskolans verksamhet utifrån att de känner oro för sitt barn.

- Tillgänglighet på grund av ekonomiska ramar alternativt bristande förståelse hos ledning kring barn som återkommande hamnar i sammanbrott kan medföra bristande resurstilldelning i dessa grupper.
- Tillgänglighet information- vår informationsportal på internet, Unikum kan vara svårtillgänglig för personer med annat modersmål än svenska och för personer med dyslexi eller annan funktionsnedsättning.
- Tillgänglighet pga. bristande kompetens- pedagoger uttrycker behov av utökad kompetens för att möta barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Klöverängens förskola

- Fysisk tillgänglighet- i matsalen är det trappsteg upp till matserveringen, vilket utesluter att personer som är rullstolsburna kan ta mat själva.
- Hörselslinga finns endast på tre av fem avdelningar.
- Ljudmiljön i framförallt matsal kan begränsa möjligheten till delaktighet för barn med hörselnedsättning.

Religion eller annan trosuppfattning

- Svenska traditioner och kristendom är norm i verksamheten - andra traditioner och religioner får inte samma utrymme.
- Förskolan deltar i påsk-vandring och julspel som arrangeras av svenska kyrkan. Inga andra religioner eller trosuppfattningar representeras på det viset.
- Bristfällig kompetens om religion och andra trosuppfattningar bidrar till att samtal inte förs i verksamheten.

Sexuell läggning

- Heterosexualitet framställs som norm. Pedagogerna är inte medvetna om/ att det finns HBTQ personer inom föräldragruppen.
- Pedagoger kan utgå ifrån heterosexuella normen i samtal med barn- exempel Lisa säger, jag vill gifta mig med Anna, pedagog rättar och säger, nej du ska väl gifta dig med en pojke.
- Pedagogerna talar om vårdnadshavare som mamma och pappa.
- Heterosexualitet framställs som norm i barnens lek i och med att de kan påtala att en inte kan ha två mammor eller två pappor i en familjelek.
- Barn utgår från heterosexuella normen, om en flicka säger att hon är kär i en flicka kan ett annat barn rätta och säga nej du ska vara kär i en pojke.
- Pedagoger och barn benämner familjeleken utifrån heterosexuella normen, mamma pappa barn.
- Litteratur utgår från den heterosexuella normen.

Ålder

- Delar in barnen i grupper och utgår ifrån ålder när barnen delas in, därmed kan barnen finna sig ingå i grupp som de antingen vill/inte vill ingå i.
- Uteslutande från aktiviteter utifrån ålder.

- Tonläge på rösten, mjukare eller hårdare ton utifrån ålder.
- Barn kan utesluta barn från vissa lekar utifrån ålder, ”du är för liten, du kan inte”.
- Barn förväntar sig att barn ska klara av vissa aktiviteter utifrån ålder. ”Jag är stor jag går på toa, du är liten och har blöja”.
- Pedagogen bedömer behovet av stöd utifrån ålder.
- Vissa föremål eller lekar har barnen inte tillgång till utifrån ålder, att en betraktas som för liten eller för stor.
- Nedsättande kommentarer som anspelar på olika kompetenser utifrån barnets ålder, du som är stor, du är inte liten längre.
- Pedagogerna förväntar sig att barnet ska klara av vissa aktiviteter utifrån ålder, ”du ska väl inte sitta på pottan, du är stor och ska sitta på toaletten”.
- Rutinsituationer, såsom påklädning och matsituation där pedagog utför åt barnet för att en inte har tilltro till att barnet har förmåga att klara av det utifrån ålder eller att stress och tid påverkar att en inte låter barnet utföra.

Kön

- Uteslutning - utifrån kön, genom ordval, blickar, tonfall och kroppsspråk.
- Tonfall- i rösten, hur en låter när en talar med barnen, befäster de traditionella könsrollerna.
- Klädsel- att klädsel uppmärksammas utifrån traditionella könsroller, att vissa plagg endast är till för killar och vice versa. Klädsel uppmärksammas mer för att en är flicka.
- Ordval- att pedagoger använder olika ord till olika kön, söt fin, gullig, tuff, cool, kan upprätthålla traditionella könsroller ”duktig flicka”, ”tuff kille”.
- Tillgång till utrymme- barn kan bli uteslutna från vissa utrymmen utifrån kön ”Här inne får bara flickor leka”.
- Val av aktivitet- pedagoger kan föreslå aktiviteter utifrån traditionella könsroller.
- Förminskad utifrån kön- ”Du kan inte för du är...”, ”bara flickor/pojkar kan leka...”.
- Leksaker- att inte få tillgång till alla leksaker eller bara vissa leksaker utifrån kön.
- Hjälps och stöd- att barn får olika mycket hjälp i olika situationer pga. att pedagoger tillskriver barn olika egenskaper och olika kompetens utifrån kön.
- Talutrymme- i samtal i grupp kan talutrymmet fördelas olika utifrån kön. Barn kan få olika tillgång till nära samtal utifrån kön.
- Lekar- barn kan få olika förtroenden i lek, samspel och ansvarssituationer utifrån kön.
- Uppmärksamhet och bekräftelse- barn kan få mer eller mindre bekräftelse och uppmärksamhet utifrån kön.
- Förebilder- avsaknad av manliga förebilder på förskolan då personalgruppen endast består av kvinnor.
- Barn kan pröva sina funderingar på varandra genom att använda stereotyper i lek och samtal.
- Vårdnadshavare kan uttrycka könstraditionella uppfattningar i dagliga möten på förskolan.

Etnisk tillhörighet

- Området- stor risk att det svenska ses som norm då flera etniciteter inte finns representerade.
- Språk-negativ uppmärksamhet för att barnet inte upplevs kunna uttrycka sig korrekt på svenska.
- Litteratur- är inte uppdaterad, visar inte på olika etnicitet.
- Nedsättande kommentarer utifrån etnicitet som inte uppfattas som normen.
- Barn, personal och vårdnadshavare kan peka ut barn som annorlunda pga. klädsel, religion och traditioner.
- Etnisk majoritet styr verksamheten, såsom i matsituationer, toalettsituation och traditioner.

Könsöverskridande identitet eller uttryck

- I vardagligt tal använder vi pojke/flicka utifrån vilket kön barnet har, vilket minskar möjligheten att uttrycka annan könsidentitet.
- Att pedagoger delar på gruppen av barn utifrån kön utan något medvetet syfte.
- Att pedagoger gör skillnad på leksaker och material utifrån traditionellt kön.
- Att pedagoger benämner utklädningskläder som tillhörande pojkar respektive flickor.
- Uppmärksammade normer och förväntningar utifrån traditionella uttryck för köns och könsidentitet. På förskolans maskerad kommer barnen utklädda till prinsessor/pirater utifrån kön. Annat exempel, när barnet uttrycker på förskolan att hen vill vara lucia som inte är inom normen för det könstraditionella och sedan kommer utklädd till tomte.
- Framförallt äldre litteratur som förekommer på förskolan kan ge uttryck för stereotypa normer kring könsidentitet och uttryck för kön.
- Samhällsperspektiv-normen i samhället är två kön och det medför att vi benämner barnen pojke och flicka vilket kan leda till att de barn som inte känner sig som pojke eller flicka kan uppleva utanförskap.
- Rollek- att barnet blir hänvisad till en speciell roll utifrån kön.

Sexuella trakasserier

- Toalettsituationen- är en situation där barn är utlämnade. Pedagogen behöver vara särskild uppmärksam på att barnets integritet upprätthålls. Exempelvis att det finns möjlighet att stänga om sig eller att en får hjälp av en pedagog en känner. Barn kan bli kontrollerad av pedagog om barnet har kissat eller bajsat både i blöja och i toaletten. Det kan även förekomma att blöja kontrolleras i barngruppen.
- Vid rutiner som toalettbesök är barn utsatta då de klär av sig tillsammans med andra barn eller om pedagoger är närvarande som inte är kända för barnen.
- Pedagoger kan förringa negativa beteenden genom att förklara det som känslouttryck, Kalle tar Lisas mössa och pedagogen beskriver det som att Kalle är säkert kär i dig Lisa.

- Lek kan pågå bakom stängda dörrar eller i utrymmen där pedagoger inte vistas som kan leda till känsliga situationer.
- Barns nyfikenhet kan inkräkta på barns integritet i situationer där en klär av sig tillsammans med andra, t.ex. toaletsituation.
- Barn vill undersöka varandra men de kan ha svårt att veta var gränsen går.
- Det kan finnas risk för att äldre barn utsätter yngre barn.

4.6 Resultat av trygghetsvandringarna

Pedagogerna har samtalat med de äldre barnen på förskolan kring trygghet och identifierat otrygga platser tillsammans med dem. De här platserna har barnen identifierat som otrygga.

Allmänt otrygga platser

- Platser som är mörka.
- Platser som är undanskymda där inte vuxna ser.
- Platser under klätterställning och rutschkana.
- Platser på avdelningen där det blir trångt eller högljutt upplevs som otrygga. Barn upplever att pedagogerna inte är tillgängliga på de platserna.
- Plats där barn leker och pedagoger endast går förbi.
- Platser där det är mycket saker/material upplever barn att det är svårt att välja aktivitet och att det är stökigt.
- Förråd: Det kan ramla ner leksaker från hyllorna. En kan klämma sig i dörren. Det är otäckt om dörren går igen.
- Toaletten: Kompisar kan titta in fast en inte vill, det blir mörkt och otäckt om dörren går igen och lampan inte är tänd. Det är jobbigt att stå i kö, vänta på sin tur, det är många som knuffas.
- Hall/entré: Barn når inte det som ligger för högt upp på hyllan. Det är trångt, barn känner sig i vägen.
- En kan ramla ner från gungan eller klätterställning.
- En kan bli puttad av en kompis i klätterställning.
- Plats på gården där barn upplever att de är färre pedagoger som rör sig och det uppstår konflikter mellan barn.
- Barn upplever att pedagoger samlas centralt på gården.

Specifikt otrygga platser

Klockarängens förskola

Utemiljö

- Byggsidan: Plats där byggmaterial finns tillgängligt och plankor kan trilla ner i huvudet på barn.

- Gavelsida: Plats där stora plaströr kan trilla på barn. Bollar kan också träffa barn i ansiktet. Barn upplever att det inte alltid finns vuxna tillgängliga och att det är trångt.
- Bollsida: Plats där det finns fotbollsmål, vassa skruvar kan tränga ur träet.
- Cykelsida: En kan bli påkörd på cykelsidan. En kan snubbla på stenarna. Det finns skymda platser, barn upplever att de kan bli bortglömda och kan ha svårt att se en vuxen.
- Framsida: Det kan finnas taggar på buskarna och brännässlor.

Klöverängens förskola

Innemiljö

- Matsalen: Inte så många roliga saker. Känns inte så bra i magen för det är inte så många kompisar här sent på eftermiddagen.
- Toaletten: Det är för få toaletter. För få bilder.
- Stora rummet: Inte så roliga saker och material. Skrikigt och för mycket saker. Fler små barn än stora.

Utemiljö

- Bakom kullarna: Barn upplever att det är otäckt om de inte ser någon vuxen.
- Inhägnat vattendräneringshål: Barn funderar på vad det är för något. Ett barn säger ”det är arga hålet”.

Regnbågens förskola

Innemiljö

- Barnen har uppmärksammat matsalen som en otrygg plats.
- Barn uttrycker att det är otryggt när en går i trappan och någon går bakom och kan putta på en.

Utemiljö

- Bakom cykelförrådet.
- Bakom lilla huset i sandlådan.
- Bakom sandboxen.
- Bakom och vid stora rutschkanan.

4.7 Analys

I kartläggningmaterialet är det återkommande att en inte ser att förskolan har rutiner som missgynnar utifrån diskrimineringsgrunderna. Endast toalettsituationen har uppmärksammat utifrån diskrimineringsgrunden sexuella trakasserier. **Utifrån att rutiner och strukturer är situationer där missgynnande brukar vara vanligt förekommande bör verksamheterna titta över den frågan mer noggrant.**

Trygghetsplanen blir på så vis ett konkret verktyg i det åtgärdande förändringsarbetet. Samtliga pedagoger i verksamheten påtalar att kränkningar kan förekomma i alla situationer, miljöer och mellan alla människor i verksamheten.

Toalettsituationen har dock identifierats som en situation som kräver särskild uppmärksamhet.

Barnen pratar negativt om miljöer där det är trångt, stökigt och hög ljudnivå. Kapprum, stora rum och toaletten ges som exempel. Toaletten är också en plats där barnen beskriver att deras personliga integritet blir inkräktad på genom att toalettdörren inte går att stänga, genom att någon öppnar den när en vill vara ifred och genom att en kan bli petad och putad i kön utanför toaletten. Verksamheten behöver se över och vidta åtgärder kring toalettsituationen.

Barnen pratar positivt om platser där de leker utan vuxna, där de vuxna finns i närheten. Att pröva utan vuxna men med vissheten om att de finns när en behöver dem. Barnen uttrycker ett behov av att kunna välja mindre sammanhang vilket främjas av struktur, arbete i mindre grupper och i den faktiska möbleringen av rummet.

Det kan finnas en förväntan hos pedagogerna att barnet alltid kan använda sin fulla kompetens och barnet ges därmed inte utrymme att gå emellan kompetenserna. Exempel: Pedagog säger till ett barn som brukar gå på toaletten men vill gå på pottan ”du ska väl inte sitta på pottan, du som kan sitta på toa”.

I kartläggningsmaterialet beskriver pedagogerna att de testat barn, t.ex. att barn får prova att klippa och när det inte går plockar en undan saxar. Verksamheten bör vara uppmärksamma på att vi utmanar barn med aktiviteter anpassade utifrån individuell förmåga och inte förvänta oss att kompetenser utvecklas utifrån ålder.

Pedagogerna har uppmärksammat att det etniskt svenska framhålls och ses som norm i förskolan. Analysen blir att det är ett utvecklingsområde och vi bör skapa en större medvetenhet om att det är så och hur vi kan medverka till en större öppenhet. Även religion och andra trosuppfattningar är ett utvecklingsområde då flera avdelningar har uttryckt att det är ämnen en inte samtalar om på förskolan. Pedagogerna uttrycker sig liknande om sexuell läggning. Orsaker som anges är att det i verksamheten inte finns barn med religion, trosuppfattning eller vårdnadshavare med sexuell läggning utanför normen som råder i verksamheten. Förskolans uppdrag är dock att erbjuda barnen en allsidig och saklig verksamhet. Arbetet med trygghetsplanen har skapat utrymme för reflektion och möjliggjort en högre medvetenhet i verksamheten kring bemötandefrågor. Kartläggningsmaterialet visar på barns förmåga att uttrycka sig om trygga och otrygga fysiska och psykosociala situationer och platser. Kartläggningen synliggör att pedagogerna startar upp en reflektionsprocess om hur de praktiskt kan använda sig av barns berättelser som ett led i trygghetsarbetet.

5. Främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder

Utifrån att pedagogerna i kartlägningsarbetet identifierat barn som återkommande hamnar i kaos och sammanbrott som barn som riskerar att i högre utsträckning missgynnas, startades under våren 2018 en utbildning i lågaffektivt bemötande.

En särskild integritetspolicy upprättades för att uppmärksamma risker och förebygga situationer där barnen kan bli utsatta för kroppsligt ofredande.

Varje avdelning har ytterligare beslutat om insatser och åtgärder specifika för deras arbete. ”Främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och kränkande behandling”.

Bettorp

Främjande insatser

Arbete med att vara en bra kompis utifrån barnkonventionens kompisböcker.

Pedagogerna fokuserar på hur de uttrycker sig utifrån ett normkritiskt perspektiv.

Återkommande samtal i barngruppen om olika kulturer, språk och traditioner.

Pedagogerna fokuserar på och uppmärksammar beteende som gynnar kamratrelationer.

Uppmärksamma barnens samtal kring religion och annan trosuppfattning och medvetet välja litteratur som bryter mot normer.

Stänga dörren vid blöjbyte.

Visualisera var barnen ska stå vid kösituation, exempel matkö och toakö.

Erbjuda barnen olika material för att fånga barnens intresse.

Förändra lärmiljö utifrån barnens intressen och behov samt erbjuda olika tekniker.

Förebyggande aktiva åtgärder

Medvetet tänk om hur pedagoger bemöter barn för att värna deras integritet.

Införande av struktur och rutiner i hall och toaletsituationen så som begränsningar av hur många barn som får vistas samtidigt i utrymmena.

Bilder som förtydligar för barnen hur många som får stå i kö/byta om och var en ska stå. Vilket medför att barnen själva kan förhålla sig till reglerna.

Sätta för låset så att ingen kan låsa in sig på toaletten.

Pedagog som stöd i badrummet vid rutiner som att gå på toaletten och/eller att tvätta händerna. Babblarfötter tejpade på golvet för att visualisera turordning i badrum.

Vid vila är dörrar öppna så att pedagog hör när barn vaknar.

Klockarängen

Främjande insatser

Utöka kompetens för att möta barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. I arbetslaget medvetandegöra normer i förhållningssätt för att kunna förändra till ett mer normkreativt förhållningssätt.

Förebyggande aktiva åtgärder

Införande av struktur och rutiner i hall och toalettsituationen så som begränsningar av hur många barn som får vistas samtidigt i utrymmena, visuella hjälpmedel och begränsa insynen vid toalettsituationen. Föra samtal med barnen om situationerna och alltid ha en pedagog närvarande.

Förändra miljön i rum inne/ute där barnen vistas mindre och känner sig otrygga.

Fortsätta uppmärksamma barnens synpunkter på trygga/otrygga platser för att kunna genomföra ytterligare förbättringar. Skapa insyn i alla miljöer och vara närvarande som pedagog på uppmärksammade otrygga platser.

Klöverängen

Främjande insatser

Arbete med barnkonventionens kompisböcker.

Pedagogerna uppmärksammar sin egen betydelse som förebilder.

Strukturerar och fördela arbetsuppgifterna så det blir tydligt för pedagogerna vem som gör vad. Så som en ”löpare” som ansvarar för att rutiner upprätthålls och ”stubbar” som ansvarar för att vara närvarande i barngruppen.

Förebyggande aktiva åtgärder

Utifrån integritetspolicyen inte låta vikarier vara med barnen i toalett och hygiensituationer.

Ordinarie pedagog ska närvara vid toalettssituationen om barn har behov och auditivt hjälpmedel finns så barnen kan göra pedagogerna uppmärksamma på när dom behöver hjälp på toaletten.

6. Rutiner för akuta situationer

När någon i personalen får reda på att ett barn kan vara utsatt för trakasserier eller kränkande behandling är det viktigt att förskolan agerar skyndsamt. Handlingsplikten inträder så fort det finns någon misstanke om att ett barn kan fara illa. Det saknar betydelse vem i personalgruppen som får kännedom och på vilket sätt det sker. Utredningsskyldigheten gäller inte bara när det drabbade barnet eller barnets föräldrar informerar förskolan. Förskolan måste även agera när informationen kommer från andra barn, när anmälan sker anonymt eller om någon från förskolans personal blir vittne till en situation som skulle kunna vara kränkande för ett barn.

Det är viktigt att det enskilda barnets upplevelse av det inträffade är utgångspunkten för utredningen kring vad som hänt. Även föräldrarnas synpunkter på det inträffade behöver beaktas. En utredning bör allsidigt belysa vad som inträffat och analysera orsakerna till händelsen. Utredningen ska omfatta både den som upplever sig trakasserad eller kränkt och den eller dem som kan ha utfört kränkningarna. Först när alla inblandade har fått möjlighet att yttra sig och ge sin bild av vad som har hänt kan förskolan objektivt bedöma situationen.

Om det visar sig att trakasserier eller kränkningar har förekommit måste förskolan vidta åtgärder för att förhindra att de fortsätter. Åtgärderna som vidtas bör grundas på utredningen i det enskilda fallet och riktas till såväl det barn som blivit utsatt som till den eller dem som utövat trakasserier eller kränkningar. Det bör också övervägas om åtgärder behöver vidtas för att förändra strukturer och förhållanden på grupp- och verksamhetsnivå.

6.1 Policy

Det ska råda nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling i vår förskola.

6.2 Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

- Personalen håller god uppsikt över alla platser där barn lekar inom- och utomhus.
- Det finns alltid minst en anställd i närheten av barnen.
- Varje morgonmöte säkerställer pedagogerna att det finns ordinarie personal och/eller vikarie på alla avdelningar.
- Se även bilaga Integritetspolicy

6.3 Personal som barn och vårdnadshavare kan vända sig till

Barn och vårdnadshavare kan vända sig till pedagogerna på barnets avdelning eller annan anställd som de känner sig trygga med. De kan även alltid vända sig till förskolecheferna och/eller specialpedagogerna på förskolan

Förskolechef Agnetha Magnestrand 019-21 40 74

Förskolechef Kerstin Göthberg 019-21 47 45

Biträdande förskolechef Jenny Dahwn 019-21 31 63

Biträdande förskolechef Maud Lindström 019-21 54 94

Specialpedagog Linda Ekelund 019-21 30 73

Specialpedagog Marie-Louise Djupström 019-21 47 93

6.4 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

1. Den personal som uppmärksammar en situation som skulle kunna upplevas som kränkande handlar för att stoppa skeendet. Dialog förs med inblandade.
2. Om den som uppmärksammat en situation inte anser att saken är åtgärdad ska en skriftlig anmälan göras till förskolechef. Se blankettarkivet på intranätet "*Anmälan från personal till förskolechef*".
3. Förskolechef gör samma dag en anmälan via mail till **forskolenamnd@orebro.se** på blanketten "*Anmälan från förskolechef till huvudman*" samt kontaktar vårdnadshavare. Se blankettarkivet på intranätet.
4. Verksamhetschef beslutar vem som ska leda utredningen och då anmälan innehåller påstående om att ett barn utsatt annat barn för kränkande behandling ska förskolechef föreslås.
5. Registrator lägger upp ärendet i nämndens ärendehanteringssystem och vidarebefordrar via mail ärendenummer som tilldelats i W3D3 till förskolechef.
6. Förskolechef registrerar anmälan i förskolans diarium med ärendenummer och tar omedelbart skriftligen beslut om utredningsåtgärder, utan att invänta verksamhetschefens beslut om vem som leder utredningen.
7. Dokumentation kring utredningen förvaras i en akt hos förskolechef till ärendet är avslutat.
8. Över samtliga aktiviteter, inkomna samt upprättade handlingar, förs dagbok i tidsföljd som förvaras överst i akten.
9. Tät avstämning med barn/vårdnadshavare sker första veckan eller så länge det finns behov.
10. Tydlig avstämning med barn/vårdnadshavare när fallet anses avslutat.
11. Förskolechef meddelar nämnden att ärendet är avslutat via mail till **forskolenamnd@orebro.se** på blanketten "*Slutredovisning av utredning om kränkande behandling*". Se blankettarkivet på intranätet. Slutredovisningen ska innehålla, uppföljningssamtal med barnet/vårdnadshavaren för att stämma av att kränkningen upphört. Uppföljning och utvärdering av de åtgärder som vidtogs för att få kränkningen att upphöra.
12. Förskolechef postar ärendets handlingar till **Förvaltningskontor Förskola och skola/registrator** för diarieföring. Kopior av samtliga handlingar arkiveras i förskolans diarium.

6.5 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal

1. Den personal som uppmärksammar en situation som skulle kunna upplevas som kränkande handlar för att stoppa skeendet. Dialog förs med inblandade.
2. Om den som uppmärksammat en situation inte anser att saken är åtgärdad ska en skriftlig anmälan göras till förskolechef. Se blankettarkivet på intranätet "*Anmälan från personal till förskolechef*".
3. Förskolechef gör samma dag en anmälan via mail till **forskolenamnd@orebro.se** på blanketten "*Anmälan från förskolechef till huvudman*" samt kontaktar vårdnadshavare. Se blankettarkivet på intranätet.
4. Då anmäla innehåller påstående om att pedagog eller annan personal på förskolan utsatt ett barn för kränkande behandling ska verksamhetschefen föreslås att utreda kränkningen.
5. Då anmäla innehåller påstående om att förskolechef utsatt ett barn för kränkande behandling ska förvaltningschefen föreslås att utreda kränkningen.
6. Om jäv föreligger mot någon av ovanstående ska annan lämplig person föreslås.
7. Om förvaltningschefen eller verksamhetschefen anser att så behövs kopplas det kommunövergripande teamet in.
8. Registrator lägger upp ärendet i nämndens ärendehanteringssystem och vidarebefordrar via mail ärendenummer som tilldelats i W3D3 till utredningsledaren.
6. Utredningsledaren registrerar anmälan med ärendenummer och tar omedelbart skriftligen beslut om utredningsåtgärder.
7. Dokumentation kring utredningen förvaras i en akt hos utredningsledaren till ärendet är avslutat.
8. Över samtliga aktiviteter, inkomna samt upprättade handlingar, förs dagbok i tidsföljd som förvaras överst i akten.
9. Tät avstämning med barn/vårdnadshavare sker första veckan eller så länge det finns behov.
10. Tydlig avstämning med barn/vårdnadshavare när fallet anses avslutat.
11. Utredningsledaren meddelar nämnden att ärendet är avslutat via mail till **forskolenamnd@orebro.se** på blanketten "*Slutredovisning av utredning om kränkande behandling*". Se blankettarkivet på intranätet. Slutredovisningen ska innehålla, uppföljningssamtal med barnet/vårdnadshavaren för att stämna av att kränkningen upphört. Uppföljning och utvärdering av de åtgärder som vidtogs för att få kränkningen att upphöra.
12. Utredningsledaren postar ärendets handlingar till **Förvaltningskontor Förskola och skola/registrator** för diarieföring. Kopior av samtliga handlingar arkiveras i förskolans diarium.

6.6 Utredningens innehåll

Utredning ska ske skyndsamt för att kunna konstatera om kränkande behandling förekommit. Detta för att vid konstaterande av kränkande behandling skyndsamt vidta åtgärder för att få den kränkande behandlingen att upphöra.

Utredningen ska innehålla

- Tjänsteanteckning med den upplevt kränkta barnets version av händelsen.
- Tjänsteanteckning med den som misstänks ha kränkt barnet.

- Tjänsteanteckning från övriga barn som bevittnat händelsen.
- Tjänsteanteckning från personal som bevittnat händelsen.

Bedömning av kränkande behandling

- Utredningsledaren gör utifrån en sammanfattning av de faktiska omständigheterna en bedömning om kränkande behandling konstaterats eller inte utifrån vad utredningen påvisat.
- Vid konstaterande av kränkande behandling beskrivs vilka åtgärder som kommer att vidtas för att den kränkande behandlingen ska upphöra och hur åtgärderna kommer att följas upp och utvärderas.
- Om barnet som blivit kränkt förekommit i flera ärenden gällande kränkande behandling så ska detta meddelas till huvudmannen. Huvudmannen ska vid återkommande uppgifter om kränkande behandling kunna genomföra en mer samlad och grundlig utredning för mer verkningsfulla åtgärder.

6.7 Rutiner för uppföljning

Uppföljning ska ske omgående och i tät följd nära händelsen för att sedan fortlöpa kontinuerligt med avtagande frekvens under ärendets gång. Utvärdering sker kontinuerligt under ärendets gång för att säkerhetsställa att rätt åtgärder vidtagits. Utredningsledaren ansvarar för att uppföljning och utvärdering genomförs.

6.8 Rutiner för dokumentation

Personal som arbetar med ärendet dokumenterar omgående och kontinuerligt på uppdrag av utredaren. Ärendet samlas i en akt och akten förvaras av den som har i uppdrag att utreda ärendet

6.9 Ansvarsförhållande

All personal ska omedelbart vidta åtgärder (samtal och vid behov anmäla till förskolechef) vid upptäckt av handlingar som kan uppfattas som kränkande. Utredningsledaren ansvarar för att åtgärder genomförs, följs upp och utvärderas samt att akten förvaras och slutarkiveras.

Bilaga

Integritetspolicy för all personal inom förskolan

Syftet med policyn är att uppmärksamma risker som kan finnas i verksamheten och på så sätt förebygga situationer där barnen kan bli utsatta för kroppsligt ofredande. Policyn finns som en bilaga till vår Trygghetsplan. Nedanstående är för att skydda barnens integritet och att ge dem rätten till sin egen kropp.

Rutiner i verksamhet

- Varje morgonmöte säkerställer vi att okända vikarier, sådana som inte är bekanta med verksamhet eller barn, inte lämnas ensam ansvarig på en avdelning. Om så sker arbetar avdelningar tillsammans och/eller vistas ute. Morgonmötet säkerställer även att endast ordinarie eller väl kända pedagoger öppnar och stänger (i möjligaste mån).
- Endast ordinarie eller väl kända vikarier byter blöjor och hjälper till vid toalettbesök i möjligaste mån.
- Endast ordinarie eller väl kända vikarier är ensamma på vilan (detta gäller främst sovvila och i möjligaste mån).
- Alla pedagoger har läst ”Barns sexualitet – en vägledning kring barns beteende från RFSU som ett hjälpmedel för att kunna tolka barnens beteende samt ”Stopp! Min kropp!” från Rädda Barnen.
- Alla pedagoger samt alla vikarier lämnar in utdrag från belastningsregistret.
- Vi vågar fråga närstående vuxna och rådfråga socialtjänst om ett barn uppvisar ett misstänkt beteende. ”Barns sexualitet- en vägledning kring barns beteenden” www.rfsu.se ger exempel på förväntat beteende, = grönt, i åldern 0-5 år, vilket kan vara att titta på sin egen kropp inklusive könsorgan, ett beteende som väcker frågor= gult, 0-5 år, vilket kan vara att dra ner byxor/tar av kläder på kamrater mot dess vilja och oacceptabelt beteende = rött, 0-5 år vilket kan vara att onanera tvångsmässigt.
- Vi dokumenterar när ett barn säger/gör något som gör oss fundersamma, se exempel ovan källa www.rfsu.se
- Tänk: ”vi anmäler inte en vuxen, vi skyddar ett barn”.

Förhållningssätt

- När barnen börjar gå på potta/toalett uppmuntrar vi dem att försöka torka sig själva.
- Vid toalettbesök frågar pedagogen barnen hur de vill ha det när de är på toaletten. (ex. hjälp med byxor, stängd eller öppen dörr, pedagog med eller vänta utanför).
- Vid blöjbyte är pedagogen lyhörd och respekterar barnets integritet. Vi stöttar och vägleder barnet genom att förklara hur vi ska gå till väga. Om barnet inte vill byta blöja förklarar vi varför vi behöver göra det. Under blöjbytet sätter vi ord på det vi gör. Detta ger barnet ett sammanhang av det som sker och påvisar även att ett blöjbyte är något ”kliniskt” som görs av hygieniska skäl. Det gör även barnet uppmärksam på om pedagogens beteende avviker.
- I verksamheten stjälar pedagoger aldrig kramar eller pussar från barn. Vi kramar om och tar barnen i famnen när de själva vill och visar det. Om vi ska trösta barnen med en kram frågar vi alltid ”vill du ha en kram?”
- Vi tvingar aldrig barnen att kramas som förlåt eller som alternativ till att slå eller nypa (exempelvis: ”ni kan kramas istället”).
- Om vi busar med eller kittlar ett barn så slutar vi omedelbart när barnet säger ”nej/stopp/sluta” även om barnet skrattar.
- Pedagoger respekterar barnens integritet och rätten att säga nej vid dokumentation, såsom vid fotografering och filmning. Vi ska vara nogsamma med hur vi formulerar oss i textdokumentation om barnen.

Länkar

- Bli #nätsmart - Rädda Barnen (Stopp! Min Kropp! Rädda Barnen)
- http://www.rfsu.se/Bildbank/Dokument/Method-Handledning/barnssexualitet_rfsu.pdf?epslanguage=sv (Barns sexualitet – en vägledning kring barns beteende från RFSU)

Upprättad av ICDP-gruppen november 2017.
Reviderad februari 2019.